

Львівський національний університет імені Івана Франка
Департамент агропромислового розвитку ЛОДА
Географічний факультет
Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

ЗБІРНИК
матеріалів
наукової конференції студентів і аспірантів
«Горизонти ґрунтознавства»
17 травня 2022 року

м. Львів

УДК 631.4(06)

Організаційний комітет:

Біланюк Володимир Іванович – голова оргкомітету, декан географічного факультету.

Вус Ігор Теодорович – начальник управління сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, інфраструктури і земельних відносин.

Паньків Зіновій Павлович – завідувач кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів, професор.

Професори кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів: *Позняк С. П., Кирильчук А. А., Ямелинець Т. С.*

Доценти кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів: *Телегуз О. Г.* (відповідальний секретар), *Наконечний Ю. І.* (секретар)

*Рекомендовано Вченою Радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 3 від 18 травня 2022 року).*

Збірник матеріалів наукової конференції студентів і аспірантів «Горизонти ґрунтознавства» (м. Львів, 17 травня 2022 року). Вип. 2. – Львів. 2021. – 125 с.

Збірник містить матеріали доповідей наукової конференції студентів і аспірантів «Горизонти ґрунтознавства», які охоплюють різні аспекти генези, географії та екології ґрунтів, проблем їхнього збалансованого використання й охорони, сучасного стану землекористування, ґрунтових і земельних ресурсів, їхньої оцінки.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2022
© Автори статей, 2022

УДК 911.3:[332.3:352.073](477.83-2)

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У ВЕЛИКОМОСТІВСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЧЕРВОНОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Роман Гурський, Петро Войтків

*Львівський національний університет
імені Івана Франка, географічний факультет*

Анотація. Вперше вивчено та проаналізовано сучасний стан землекористування Великомоствівської територіальної громади. Загалом цей стан є добрий, але водночас наявні локальні зони, для яких характерні екологічно деструктивні впливи та зміни. Землекористування в межах громади проявляється в інтенсивному використанні земельних ресурсів, хімізації сільського господарства, забрудненні земель сполуками важких металів, органічними та токсичними речовинами, біологічно-активними горючими матеріалами й іншими шкідливими продуктами. Особливе місце у землекористуванні на території громади належить гірничо-видобувній промисловості, а також гідромеліоративним і осушувальним роботам.

Ключові слова: територіальна громада, структура земельного фонду, землекористування, землевласники та землекористувачі, забезпеченість землями.

CURRENT STATE OF LAND USE IN VELYKOMOSTIVS'KIY TERRITORIAL COMMUNITY CHERVONOHRAДСЬКОГО RAYONU OF THE L'VIV REGION

Roman Hursky, Petro Voitkiv

*Lviv National Ivan Franko University,
faculty of Geography*

Summary. For the first time the current state of land use of the Velykomostivs'ka territorial community was studied and analyzed. In general, this condition is good, but at the same time there are local areas, which are characterized by environmentally destructive impacts and changes. Within the community, land use is manifested in the

intensive use of land resources, chemical chemistry, pollution of lands with heavy metals, organic and toxic substances, biologically active combustible materials and other harmful products. A special place in land use in the community is manifested in the mining industry, as well as reclamation and drainage works.

Keywords: territorial community, structure of land fund, land use, landowners and land users, provision of land.

Актуальність теми дослідження. Природні екосистеми Великомоствської об'єднаної територіальної громади (ОТГ) зазнали значних змін унаслідок антропогенних впливів, що проявлялися в гірничо-видобувній промисловості, а також гідромеліоративних і осушувальних роботах. Це призвело до втрати багатьох первісних ділянок ландшафтів, погіршило літологічний стан і гідрологічний режим земель. Крім того, інтенсивне використання земель сільськогосподарського призначення спричинило погіршення їхнього екологічного стану та родючості. Всі ці чинники вплинули на використання земельних ресурсів і змінили землекористування загалом. Отож актуальним є дослідження сучасного стану землекористування, а також змін, що відбулися на землях ОТГ.

Стан вивчення питання, основні праці. Дослідженню сучасного стану земельних ресурсів адміністративних утворень Червоноградського району приділено мало уваги. Основними працями вчених, які мають зв'язок із об'єктом вивчення, є такі: Войтків П. С., Волос Ю. Я. «Сучасний стан сільськогосподарського землекористування у Червоноградському районі Львівської області» [1]; Войтків П., Іванов Є., Кіпчач Ф. та ін. «Гео-екологія Львівської області: Земельні ресурси» [2].

Виклад основного матеріалу. Метою дослідження є вивчення сучасного стану земельного фонду та землекористування на території Великомоствської ОТГ. Об'єктом дослідження є земельні ресурси громади, предметом – сучасний стан землекористування громади.

Великомоствська громада чітко належить до Західноєвропейської рівнини як фізико-географічної країни. За фізико-географічним районуванням територія належить до Поліської провінції зони мішаних лісів області Бузького Малоого Полісся [3]. У межах Бузького Малоого Полісся на півночі ОТГ виділяється район Ратинське Полісся, а на півдні – Жел-

децьке Полісся [2; 4]. За іншими науковцями, територія розташована у межах області Малего Полісся.

Рельєф території є полого хвилястим, переважає низовинна лісиста полого хвиляста моренно-зандрова рівнина [5].

Результати дослідження. В результаті антропогенного навантаження, здійснюваного людиною на екосистему, землі ОТГ значно різняться між собою за ступенем використання, порушення та вразливістю.

У структурі земельного фонду Великомоствівської громади найбільшу площу займають сільськогосподарські землі (18 268,09 га), у відсотках це становить 58,59 %. Значні площі займають ліси та інші лісовкриті землі – 10 933,34 га, або 35,07 %. Площа забудованих земель в громаді становить всього 804,85 га, або 2,58 %. Водно-болотні ресурси також займають незначні площі – 1 041,65 га, або 3,34 %. Інші категорії земель займають значно менші площі.

Структура земельного фонду за адміністративними утвореннями Великомоствівська ОТГ подана в табл. 1. Оскільки ОТГ утворилася в грудні 2016 року, то для кращого порівняння ми використали дані і за 2008 рік. Згідно з отриманими даними бачимо, що площі сільських рад не змінилися, а найбільшою є територія Великомоствівської міської ради (далі – м. р.) – 8 469,98 га (табл. 1).

У структурі земель, як відзначалося вище, переважають землі сільськогосподарського призначення. Найбільше їх є на території Великомоствівської міської ради – 4 089,92 га, а їхня площа за останні 13 років зменшилася. Це пов'язано з тим, що деякі ділянки були переведені під забудовані землі. Незначно збільшилася площа сільськогосподарських земель на територіях Бутинської сільської ради (далі – с. р.) – з 4 073,44 га до 4 073,55 га), Реклинецької с. р. – з 3 328,70 га до 3 323,74 га), Двірцівської с. р. – з 2 700,10 га до 2 700,30 га). Зменшилися площі сільськогосподарських земель у Боянецькій (з 2 511,02 га до 2 501,77 га) та Купичволівській с. р. (з 1 586,14 га до 1 578,81 га). Загалом у Великомоствівській громаді площа цих земель також зменшилася з 18 304,18 га до 18 268,09 га.

Таблиця 1

Загальна структура земельного фонду Великомоствівської громади [6; 7]

Адміністративне утворення	Роки	Загальна площа земель, га	Сільськогосподарські землі, га	Ліси та інші лісовкриті площі, га	Забудовані землі, га	Водноболотні землі, га	Відкриті землі без рослинного покриву, га
Великомостівська м. р.	2008	8469,98	4104,80	3517,10	432,14	351,44	64,50
	2021	8469,98	4089,92	3517,09	447,03	351,44	64,00
Бутинська с. р.	2008	6339,19	4073,44	1959,00	101,25	191,50	14,00
	2021	6339,19	4073,55	1959,00	101,14	191,50	14,00
Двірцівська с. р.	2008	5170,50	2700,10	2190,00	64,69	168,11	47,60
	2021	5170,50	2700,30	2190,00	64,49	168,12	47,60
Реклинецька с. р.	2008	4969,70	3328,70	1405,70	86,21	147,40	1,70
	2021	4969,70	3323,74	1405,70	91,16	147,40	1,70
Боянецька с. р.	2008	3496,10	2511,02	833,20	58,28	91,10	2,50
	2021	3496,10	2501,77	834,55	66,04	91,10	2,64
Купичвольська с. р.	2008	2732,90	1586,13	1027,00	27,67	92,10	-
	2021	2732,90	1578,81	1027,00	34,99	92,10	-
Разом	2008	31178,37	18304,18	10932,00	770,24	1041,65	130,30
	2021	31178,37	18268,09	10933,34	804,85	1041,66	129,94

Лісів та інших лісовкритих площ найбільше є в межах Великомоствівської м. р. (3 517,09 га), яка за останні роки не змінилася. Менші площі є на територіях Двірцівської с. р. (2 190,00 га), Бутинської с. р. (1 959,0 га), ще менше – Реклинецької с. р. (1 405,70 га) та Купичвольської с. р. (1 027,00 га). Найменша площа лісів на території Боянецької с. р. (834,55 га). Загалом в межах ОТГ площа лісів збільшилася лише на 1,34 га.

Площа забудованих земель найбільшою є у межах Великомоствівської м. р., а за останні 13 років вона значно збільшилася – з 432,14 га до 447,03 га. Менші площі таких земель маємо у Бутинівській с. р. (зросла з 101,25 га до 101,14 га), Реклинецькій с. р. (з 86,12 га до 91,16 га), Боянецькій с. р. (з 58,28 га до 66,04 га) та Двірцівській с. р. (з 64,69 га до 64,49 га). Найменші площі забудованих земель є на території Купичвольської с. р. (34,99 га). Загалом площа забудованих земель в ОТГ збільшилася з 770,24 га до 804,85 га.

Значно більші площі порівняно з забудованими землями займають водно-болотні угіддя. Зокрема, найбільше їх на території Великомоствівської м. р., а їхня динаміка вказує на стабільні значення (351,44 га). Менші площі цих земель є в Бутинській с. р. – 191,50 га, Двірцівській с. р. – 168,12 га, Реклинецькій с. р. – 147,40 га, Купичвольській с. р. – 92,10 га та Боянецькій с. р. – 91,10 га. Загалом у ОТГ площі цих земель становлять 1 041,66 га.

Найбільші площі відкритих земель без рослинного покриву є на території Великомоствівської м. р. – 64,00 га. Дещо менше їх у Двірцівській с. р. – 47,60 га, незначні площі є на територіях Бутинівської (14,00 га), Боянецької (2,00 га) та Реклинецької (1,70 га) сільських рад, і вони зовсім відсутні у Купичвольській с. р. Площа цих земель загалом у ОТГ зменшилася з 130,30 до 129,94 га.

Важливими показниками землекористування, тобто використання земельних ресурсів, є розподіл їх за сільськими радами, кількість власників землі та землекористувачів, а також забезпеченість земельними ресурсами на 1 особу в адміністративних утвореннях.

Кількість власників землі та землекористувачів в окремих адміністративних утвореннях Великомоствівської ОТГ є різною (табл. 2). Зокрема, їхня кількість зросла в Бутинській, Двірцівській, Реклинецькій, Боянецькій та Купичвольській сільських радах, а в межах Великомоствівської м. р. – зменшилася. Загалом в ОТГ кількість землекористувачів збільшилася з 14 438 до 15 784 осіб.

Важливим показником є також забезпеченість землями на 1 землекористувача та на 1 особу. Динаміка цих двох показників в адміністративних утвореннях Великомоствівської ОТГ має різний характер, однак у середньому ці показники подібні. Забезпеченість земельними ресурсами за останні роки зменшилася загалом в ОТГ із 2,16 до 1,98 га на 1 землекористувача, а забезпеченість на 1 особу зменшилася з 2,43 до 1,93 га.

Найбільшою забезпеченість землями на 1 землекористувача є в межах Двірцівської (зменшилася з 4,22 до 2,96), Купичвольської (зменшилася з 3,10 до 2,75), Бутинської (зменшилася з 2,40 до 2,37) та Реклинецької (зменшилася з 3,12 до 2,37) сільських рад, а забезпеченість землями на 1 особу найбільшою є на територіях Купичвольської (збіль-

шилася з 3,23 до 3,43), Двірцівської (зменшилася з 5,80 до 2,63), Реклинецької (зменшилася з 2,99 до 2,39) та Бутинської (зменшилася з 4,01 до 2,33) сільських рад.

Таблиця 2

Забезпеченість землями на території Великомоствівської громади [6; 7]

Адміністративне утворення	Роки	Загальна площа земель, га	Кількість землекористувачів	Забезпеченість, га на 1 землекористувача	Кількість осіб	Забезпеченість, га на 1 особу
Великомостівська м. р.	2008	8469,98	6245	1,36	6137	1,38
	2021	8469,98	6228	1,36	7013	1,21
Бутинська с. р.	2008	6339,19	2643	2,40	1580	4,01
	2021	6339,19	2673	2,37	2726	2,33
Двірцівська с. р.	2008	5170,50	1224	4,22	891	5,80
	2021	5170,50	1748	2,96	1973	2,62
Реклинецька с. р.	2008	4969,70	1595	3,12	1663	2,99
	2021	4969,70	2099	2,37	2079	2,39
Боянецька с. р.	2008	3496,10	1848	1,89	1710	2,05
	2021	3496,10	2042	1,71	1535	2,28
Купичвольська с. р.	2008	2732,90	883	3,10	847	3,23
	2021	2732,90	994	2,75	799	3,42
Разом	2008	31178,37	14 438	2,16	12828	2,43
	2021	31178,37	15 784	1,98	16125	1,93

Найменша забезпеченість землями в гектарах на 1 землекористувача притаманна Боянецькій с. р. (зменшилася з 1,89 до 1,71) та Великомоствівській м. р. (без змін – 1,36 га). Найменша забезпеченість у гектарах на 1 особу простежується також у Великомоствівській м. р. (зменшилася з 1,38 до 1,21) і Боянецькій с. р. (збільшилася з 2,05 до 2,28).

В усіх адміністративних утвореннях ОТГ переважають приватні землекористувачі, які не завжди дотримуються цільового призначення земель, невиснажливого землекористування, науково-обґрунтованого обробітку та внесення добрив. Це часто призводить до погіршення якісного стану земельних угідь, які перебувають в їхньому користуванні.

Висновки. Земельні ресурси Великомоствівської ОТГ зазнали змін унаслідок антропогенних впливів, що проявлялися в сільськогосподарському використанні земель, гірничо-видобувній промисловості, гідромеліоративних і осушувальних роботах тощо. Нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення зумовило погіршення їхнього екологічного стану та родючості.

Аналіз структури земельного фонду засвідчив, що найбільшу площу займають сільськогосподарські землі – 58,59 %, а також ліси та інші лісовкриті площі – 35,07 %. Значно менші площі займають забудовані землі (2,58 %) і водно-болотні угіддя (3,34 %).

Найбільше землевласників і землекористувачів в ОТГ сконцентровано на територіях Великомоствівської м. р., а найменше – Купичвольської с. р. Найбільшою забезпеченість землями як на 1 землекористувача, так і на 1 особу є в Двірцівській, Купичвольській, Бутинській і Реклинецькій сільських радах, а найменшою – у Боянецькій с. р. та Великомоствівській м. р. Середні у Великомоствівській ОТГ ці два показники становлять відповідно 1,98 га/1 землекористувач та 1,93 га/1 особа.

Сучасний стан землекористування на території Великомоствівської ОТГ загалом є добрий, водночас наявні локальні зони, для яких характерні екологічно деструктивні впливи та зміни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРАЛ:

1. Войтків П. С., Волос Ю. Я. Сучасний стан сільськогосподарського землекористування у Червоноградському районі Львівської області. Шості Сумські наукові географічні читання: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції. СумДПУ імені А. С. Макаренка. Суми. 2021. С. 51-58.
 2. Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. Львів. 2021. 606 с.
 3. Гаськевич В. Г. Позняк С. П. Осушені мінеральні ґрунти Малого Полісся. Львів : Вид. центр Львівського національного університету ім. І. Франка. 2004. 256 с.
 4. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Львівській області. URL: <https://www.ekology.lviv.ua>.
 5. Сокальська райдержадміністрація. Офіційний сайт. URL: http://www.sokal-rda.gov.ua/text-heohrafiia_pryrodni_umovy.html.
 6. Фондові матеріали Жовківського районного відділу земельних ресурсів за 2008–2021 рр.
 7. Фондові матеріали Сокальського районного відділу земельних ресурсів за 2008–2021 рр.
-
-